

Gunilla Nygaard Knudsens prædiken sidste søndag efter helligtrekonger

Taler

Gunilla Nygaard Knudsen
Sognepræst

Dato

21. januar 2024

Sted

Egå Kirke

Omstændigheder**Prædikentekst**

Johannesevangeliet kapitel 12, vers 23-33

1 Vi befinder os i epifanitiden. Jesus åbenbares stykke for stykke for omgivelserne og sig selv. “Timen er kommet da menneskesønnen skal herliggøres,” siger Jesus, da to grækere spørger, hvem han er.

5 Som om han nu skal ud på en selvudviklingsrejse eller en rejse ind i sig selv for at finde ud af, hvem han er i verden. Sådan havde historien lydt, hvis det var en reel på Instagram eller en selvbiografi.

10 At stræbe efter timen hvor ens person træder frem i sin fulde herlighed for sig selv og omgivelserne, synes ikke at være en fjern tanke for os i dag. Måske snarere tværtimod.

15 Men hvor vi i dag med individualiseringen spørger ’hvem er jeg?’ og svarer med tidsåndens psykologisering der svarer Jesus på spørgsmålet om, hvem han er, med hvedekornet. Hvedekornet, der må dø for at bære mange fold. Jesus er altså ikke på en selvudviklingsrejse ud på høje bjergtinder for i ro at søge ind i sit indre og fjerne sig fra verdens ubehageligheder og bøvl for ro er ikke det samme som fred. Hans ærinde er ganske anderledes.

20 Alligevel forstår vi også i dag de velkendte evangeliske ord om, at vi må miste os selv for at vinde os selv og livet. Noget må dø, for at noget kan vokse. Naturens cykliske lov med hvedekornet overføres til mennesket og fællesskabets sjælefred og -frihed.

25 Man kan da spørge om det overhovedet er muligt at miste sig selv i dag?

I en psykologiseret tidsalder, hvor vi fremmer tilskyndelsen til at fjerne os fra verden og vende blikket indad i søgen på det uudtømmelige spørgsmål 'hvem er jeg?', giver vi da hinanden nogle benspænd for at stoppe med at vende blikket indad og mærke efter?

Eller gør vi, som en artikel fra Information siger det: "Vi mærker, føler og kigger indad for at mestre livet?" Ja, for at finde os selv, og for alt i verden ikke miste os selv. For vi tror vi vinder os selv gennem indre følelsesmæssig kontrol. Men det kan blive et urealistisk krav hvor vi ustandseligt søger efter at kunne forstå og forklare alt i vores indre følelsesliv og måske blot ender med at drukne i vores eget følelseshav i stedet for at vove og handle på det vi tror på og må forme sig med viljen og vores værdier.

Indrømmet. Det "poppsykologiske sprog", som en belgisk-amerikanske psykoterapeut Esther Perel kalder det, er også sivet ind i mit sprog, tolkning og forståelse: jeg siger fx eksternalisere, mentalisere, mestre, gaslighte, "arbejde med sig selv", "mærke efter" og meget andet i helt almindelige samtaler med venner og familie om det liv der leves mennesker i mellem og i verden. Man kunne jo også tænke sig, at man brugte sprog fra bibelen eller fra skønlitteraturen. Men nej, vi bruger alle poppsykologisk lingo uden for terapiværelset.

I artiklen fra Information fortælles det, hvordan børn fra en tidlig alder lærer at mærke, forstå og lytte til deres følelser og kropslige fornemmelser. Og for eksempel tracker de unge deres følelser og reaktioner på en "humørapp" så de kan se hvordan deres følelser ændre sig og om de mon kan finde roden og forklaringen til den forandring der spores i følelseslivet.

Undersøgelsen "Singles in America" viser, at følelsesmæssig modenhed samt evnen til at arbejde med sig selv er en topscorer blandt egenskaber, der efterspørges hos en partner.

"Mentalt helbred sælger," som den amerikanske antropolog Helen Fischer konkluderer.

Den danske forsker Anne Görlich fra Aalborg Universitet siger ligeledes, at det at have fundet sig selv er blevet et socialt præstationskrav for unge i dag og en vej til social accept.

Görlich siger, at de stærkt refleksive unge “konstant og selvkritisk vurderer, hvordan de taler, tænker og føler.” og de “overstyrer sig selv med psykologien” ved at overveje, hvordan de kan “blive dygtigere til at blive sig selv.”

70 Vi er blevet det jeg kalder narrative kannibaler, der sidder derhjemme og læser selvbiografier eller scroller Facebook, Instagram eller TikTok reels igennem for at se på mennesker, der beretter om deres indre liv i poppsykologiske termer, som vi indoptager for at føle vi kan mestre vores liv.

75 Men i dag billedliggør Jesus problematikken radikalt med lignelsen om hvedekornet; hvis et liv ikke kun skal blive sig selv, “men bære mange fold”, må det dø – miste sig selv.

Ikke på den behagelige måde, hvor vi anerkender, at vi er også uperfekte og
80 rodede mennesker, der ikke kan mestre livet og så står stille i vores eget mørke uden at tage ansvar for vores egen skyld og optagethed af os selv. Vi må kigge på vores skyggesider, der fortrænger andre menneskers plads, de må frem i lyset. Ikke fordi vi skal lægge en tung skyld på menneskers skuldre man kan bruge til selvpineri. Men Jesus prøver at vise, at man ikke kun vinder sig selv ved kun at
85 have fokus på sig selv, og mærke sig selv. Eller sagt på en anden måde, hvis vi ønsker at blive større end blot os selv – ikke fordi vi skal være stjerner eller store succeser – men hvis vi ønsker at være et menneske der bærer frugt i vores eget og omgivers liv så må vi også lade os forme af noget mere end bare os selv, og vores følelser. Den kendte Svend Brinkmann som i mange år har gjort op med
90 hele denne tendens siger, at når vi kigger indad finder vi ikke andet end organer. Det tror jeg nu ikke på. Jeg tror bare ikke på, at det vi finder, er nok. Ikke fordi vi som menneske er mindre værd. Mere fordi vi må have en ydmyghed over for vores egne motiver og selvindsigt. Og fordi vi er skabt til andet og mere end os selv og at der endda ligger en frihed i den sandhed.

95

Men er der egentlig plads til at angre og bede om tilgivelse i psykologiseringens tidsalder? Eller er der sket lidt det, at vores ugerninger har det med at strande i vores 'hvorfor' i dag? Det vil sige, at de skal forstås og forklares i forklaringer fra
100 ens fortid, samfund, forældre eller diagnose? For når man som moderne menneske skal bære hele sit eget liv, sit følelsesliv og (u)gerninger på egne skuldre kan det ske skammen overmander én, at man forskyder det udi en offerposition og higen efter anerkendelse ude fra – for det bliver for ubærligt selv at skulle bære sin egen skyldighed helt alene uden, at Guds nåde kan

105 gennemlyse det og lade vores anger blive til tilgivelse og hvedekorn der vokser.

Tænk sig om en humørapp understøttede den ubehagelige følelse det er at vedkende sig sine fejl når et menneske kommer til en og siger du har gjort mig ondt? Skal man så lytte til følelsen der er ubehagelig og benægte det andet
110 menneske der oprejsning og en følelse af at deres virkelighed og verden er intakt igen? Eller skal man lade sig forme af noget der er større, lade sin stolthed dø og se hvad der så kan vokse frem i stedet? I sit indre. Imellem mennesker.

Derfor peger Jesus hele tiden på at lade noget forme ham end blot det han føler i
115 sit indre – ikke fordi han undertrykker de følelser eller forsøger at fjerne dem – men når han siger *Skal jeg bede min far om at frelse mig fra denne time?* Så viser han for os, at han ved hvor nemt det er at følge sig selv – men Jesus er kommet til jorden for at vise mennesker hvordan man kan finde frihed eksistentielt set. Og han viser det gennem den guddommelige kærlighed. Men det betyder ikke,
120 at kærlighed er Gud som der siges i dag. Ikke inden for kristendommen. Men at Gud er kærlighed. Det lyder ens. Men er det ikke.

For den guddommelige kærlighed søger ikke sit eget, Kærligheden er tålmodig, kærligheden er mild, den misunder ikke, kærligheden praler ikke, bilder sig ikke
125 noget ind.□□Den gør intet usømmeligt, søger ikke sit eget, hidser sig ikke op, bærer ikke nag.□□Den finder ikke sin glæde i uretten, men glæder sig ved sandheden.□□Den tåler alt, tror alt, håber alt, udholder alt. Som Paulus formulerer det. Alt det her kan vi ikke finde i os selv – heller ikke blive fuldendte. Vi hidser os op, vi bærer nag, vi finder faktisk nogle gange en glæde i
130 uretten. Og det er menneskeligt. Men jeg synes det er lidt farligt hvordan vi i dag er begyndt at slutte fra, at fordi mennesket er uperfekt og rodet og gør og tænker forkerte ting så skal vi strande der? Nej, vi har behov for noget der både sætter os fri fra skyldfølelsen så vi ikke dyrker alt det vi gør forkert og samtidig lader os forme af noget der opbygger.

135 Og jeg tror rent faktisk mange mennesker længes efter det. Og så må man finde ud af med sig selv hvad er det jeg vil lade forme af? Hvad skal det her større end mig selv være?

140 Smukt var det i hvert fald forleden, da mange tusinder af individualister hyldede ét menneske, kong Frederik X, hvis svar på spørgsmålet 'hvem er jeg?' altid må svares med ydmyghed i forbindelse med hans kald og sit valgsprog.

145 Et valgsprog, som Kongen netop udlægger – i tråd med lignelsen om
hvedekornet – i sin nye bog “Kongeord”:

“I mange vestlige samfund er det vigtigste spørgsmål: ’Hvad kan I gøre for mig?’
Alt for sjældent er det den anden vej rundt: ’Hvad kan jeg gøre for jer?’”

150

Om end Jesus med lignelsen også ved, at hyldet let kan blive til det modsatte.
Derfor hviler han sit kald og liv i sin fars hænder.

Og lad os afslutte med en bøn skrevet af Søren Kierkegaard:

155

*”Gud, du har elsket os først, men vi taler om dig, som om du bare havde elsket os
først engang i fortiden. I virkeligheden er det dag for dag, hele livet igennem, at
du elsker os først. Når vi vågner om morgenen og vender vor sjæl mod dig,
160 kommer du os i forkøbet – du har elsket os først. Dersom jeg står op før daggry og i
samme øjeblik vender min sjæl i bøn til dig, da er du allerede der – da har du
elsket mig først. Når jeg lægger alt det bag mig, som forstyrrer og søger ind i sjælen
for at tænke på dig, da er du stadig den første.”*

165

Kilde

Manuskript tilsendt af taler og udgivet af Danske Taler med tilladelse fra taler

Kildetype

Digitalt manuskript

170

Tags

Prædiken, Prædikener fra 2000-tallet, Sidste søndag efter helligtrekonger

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/gunilla-nygaard-knuksens-praediken-sidste-sondag-efter-helligtrekonger>

175

180